

jacobova
obhajoba

William Landay

Copyright © William Landay, 2012
Translation © Lukáš Novák, 2013

ISBN 978-80-7473-044-3

1

Před velkou porotou

- N. Logiudice: Uvedte své jméno, prosím.
Svěděk: Andrew Barber.
N. Logiudice: Jaké je vaše povolání, pane Barbere?
Svěděk: Dvaadvacet let jsem byl žalobcem v kanceláři okresního návladního.
N. Logiudice: *Byl.* Co děláte dnes, pane Barbere?
Svěděk: Asi by se dalo říct, že jsem nezaměstnaný.

V dubnu 2008 mě Neal Logiudice konečně předvolal před velkou porotou. To už ale bylo příliš pozdě. Nejen z hlediska jeho případu, ale i pro Logiudice samotného. Jeho reputace, stejně jako celá jeho kariéra, už utrpěly nenapravitelné škody. Žalobce s pošramocenou pověstí se může ještě nějaký čas belhat dál, ale jeho kolegové ho budou sledovat jako hladoví vlci a nakonec ho v zájmu celé smečky ze svého středu vypudí. Už jsem to zažil mnohokrát: po žalobci, který byl ještě včera nepostradatelný, druhý den neštěkne pes.

Vždycky jsem měl pro Logiudice zvláštní slabost. Do týmu okresní návladní Lynn Canavanové přišel asi před deseti, dvanácti lety, rovnou z fakulty. Devětadvacetiletý mladík s řídnoucími vlasy, rysujícím se břichem a napoleonským komplexem. Ústa jako by měl přeplněná zuby; když je chtěl zcela zavřít, stálo ho to jistě

úsilí a ve tváři tak měl permanentně nasupený výraz. Zkoušel jsem mu vysvětlit, že s touhle grimasou nemá vstupovat do soudní síně, jenže on to dělal nevědomky. Když se s těmi svými nesmlouvavě sevřenými rty postavil před porotu, připomínal pedantského kantora nebo fanatického kazatele, a spolehlivě tak v každém z porotců vyvolal neodolatelné nutkání hlasovat proti němu. V rámci kanceláře byl Logiudice tak trochu podržtaška. Spousta lidí z něj měla legraci. Utahovali si z něj nejen ostatní žalobci, ale i ti, kdo v kanceláři okresního návladního přímo nepracovali – policisté, úředníci, sekretářky, prostě lidé, kteří zpravidla neměli ve zvyku dívat se na žalobce spatra. Přezdívali mu Milhouse, podle toho nesympatického šprta ze *Simpsonových*. Mně ale nevadil. Byl prostě jen mladý a horlivý. Veden těmi nejlepšími úmysly někomu zničil život, a ani na okamžik ho to nevyvedlo z rovnováhy. Vždyť on se přece jenom snaží pozavírat zločince. To byl obvyklý sebeklam žalobců – *jednou je stíhám, tak jsou to zločinci* – a Logiudice nebyl zdaleka první, kdo mu podlehl, takže jsem jeho mladistvý zápal omlouval. Svým způsobem mi byl dokonce sympatický. Fandil jsem mu právě pro to jeho podivínství, pro jeho nevyslovitelné příjmení i pro ty křivé zuby, které by si kdokoliv jiný z jeho vrstevníků nechal spravit rovnátky, za něž by mamka s taťkou vysolili pořádný balík. Držel jsem mu palce dokonce i pro ty jeho neskrývané ambice. Líbila se mi neústupnost, s níž snášel všechna ta příkoří. Pocházel zjevně ze skromnějších poměrů a byl odhodlaný vydobýt si to, co mnohým jiným prostě spadlo do klína. V tom, ale skutečně *pouze* v tom, jsme si byli podobní.

Dnes, po těch letech, která v kanceláři strávil, se mu to navzdory všem jeho hendikepům podařilo, nebo skoro podařilo. Neal Logiudice byl zástupcem a pravou rukou okresní návladní Lynn Canavanové, mužem

číslo dvě (vlastně číslo jedna, když šéfkou byla žena), a tedy vrchním žalobcem okresu Middlesex. Tenhle kluk, který mi kdysi řekl: „Jednou bych chtěl být jako vy, Andy,“ mě ve funkci nahradil. Měl jsem něco takového čekat.

Porotci působili toho rána rozmrzele. Asi třicítku mužů a žen spojovalo to, že nebyli dostatečně vynalézáví, aby se z účasti v porotě nějak vykroutili. Proto teď všichni seděli nacpaní do školních židlí s opěrkami ve tvaru obřích slz. Dávno už pochopili, o co jde. Velká porota se zpravidla schází několik měsíců a její členové rychle přijdou na to, v čem celý ten spektakl spočívá: obvinít, ukázat prstem, říct, kdo je tu padouch.

Slyšení před velkou porotou není soud. Není mu přítomen žádný soudce ani obhájce, hlavní hvězdou celé show je žalobce. Jedná se v podstatě o vyšetřování a svým způsobem o test žalobcových schopností, protože velká porota rozhoduje, zda má žalobce dost důkazů, aby podezřelého pohnal před soud. Pokud je důkazů dostatek, velká porota udělí žalobci souhlas, aby podal žalobu k trestnímu soudu. Pokud ne, porota jeho návrh zamítne a případ tak skončí dřív, než vůbec začal. To se v praxi stává jen zřídka, většina velkých porot žalobci vyhoví. Proč by ne? Vidí přece jenom jednu stranu mince.

Tady to ale vypadalo, jako by porotcům bylo jasné, že Logiudice žádný skutečný případ nemá. Tentokrát ne. Tentokrát se pravdu odhalit nepodaří, rozhodně ne s důkazy tak pochybnými a vyčpělými, rozhodně ne po tom všem, co se stalo. Už uplynul víc než rok – víc než dvanáct měsíců ode dne, kdy se v lese našlo tělo čtrnáctiletého kluka se třemi bodnými ranami vysázenými v řadě uprostřed hrudníku, jako by ho někdo propíchl trojzubcem. Jenže nešlo ani tak o čas, šlo o všechny ty další věci. Bylo příliš pozdě, a velká porota to věděla.

Věděl jsem to i já.

Jen Logiudiceovi jako by to nedocházelo. Tím svým typickým způsobem sevřel rty, pohledem zkontroloval poznámky ve svém žlutém bloku, zvažoval další otázku. Dělal přesně to, co jsem ho naučil. Hlas, který mu zněl v hlavě, byl můj: kašlete na to, jestli váš případ stojí na vodě. Postupujte systematicky. Držte se pravidel, podle kterých se hraje už víc než pět set let, použijte osvědčenou taktiku výsledků: *ukolébat, nachytat, rozsekat*.

„Vybavujete si, jak jste se dozvěděl o vraždě toho chlapce?“ zeptal se mě.

„Ano.“

„Popište nám to.“

„Myslím, že jako první mi zavolali lidi z PPK, tedy ze státní policie. Hned potom následovaly další dva telefonáty, z policejní stanice v Newtonu a z kanceláře okresní návladní Canavanové, volal žalobce, který měl zrovna službu. Přesné pořadí těch hovorů už si nepamatuju, v zásadě prostě začal bez ustání vyzvánět telefon.“

„Kdy to bylo?“

„Ve čtvrtek 12. dubna 2007 kolem deváté ráno, hned potom, co bylo tělo objeveno.“

„Proč volali vám?“

„Byl jsem zástupcem návladní Canavanové, takže mě automaticky informovali o každé vraždě, k níž v okrese došlo. Byl to standardní postup.“

„Ne každý z těch případů jste si ale nechal, že? Nebo jste osobně dohlížel na vyšetřování všech vražd?“

„Ne, to samozřejmě ne. Tolik času bych ani neměl. Nechával jsem si jich jen pár. Většinu jsem přiděloval jiným žalobcům.“

„Ale tuhle jste si nechal?“

„Ano.“

„Rozhodnutí, že právě tuhle vraždu si ponecháte, jste udělal hned, nebo až později?“

„Rozhodl jsem se skoro okamžitě.“

„Proč? Proč zrovna tenhle případ jste chtěl?“

„S okresní návladní Lynn Canavanovou jsme měli jakousi nepsanou dohodu, že určitých případů se ujmu sám.“

„Kterých případů se to týkalo?“

„Těch zvláště důležitých.“

„Proč zrovna vy?“

„Byl jsem nejzkušenější procesní právník v kanceláři. Lynn chtěla mít jistotu, že se těmhle případům bude věnovat náležitá pozornost.“

„Kdo rozhodoval o tom, který případ je důležitý a který ne?“

„Já, aspoň v první fázi. Zpravidla po konzultaci s okresní návladní, ale na začátku se vyšetřování většinou rychle valí kupředu, takže ne vždycky jsme měli čas se sejít.“

„Takže to vy jste rozhodl, že vražda Bena Rifkina je zvláště důležitý případ?“

„Samozřejmě.“

„Proč?“

„Protože se jednalo o vraždu dítěte. Do jisté míry jsme také počítali s tím, že by se toho mohla chytit média. Byl to přesně ten typ případu, který je zajímavý. Poklidné městečko, oběť z lepší rodiny. Už jsme pár takových zažili. Navíc jsme si na začátku nebyli jistí, co za tím je, nebylo vyloučeno, že máme co do činění s něčím, jako byl masakr ve škole v Columbine. Prostě jsme nevěděli, na čem jsme, ale rozhodně to vypadalo jako velký případ. Kdyby se pak ukázalo, že to není nic tak zásadního, předal bych to někomu jinému, ale v těch prvních několika hodinách jsem chtěl mít naprostou jistotu, že všechno běží, jak má.“

„Informoval jste okresní návladní, že jste v konfliktu zájmů?“

„Ne.“

„Proč ne?“

„Protože jsem v konfliktu zájmů nebyl.“

„Váš syn, Jacob, přece chodil do stejné školy jako zavražděný.“

„Ano, ale já sám jsem oběť neznal. A z toho, co mi bylo známo, jsem usuzoval, že ani Jacob se s tím chlapcem neznal. Jeho jméno u nás doma nikdy nepadlo.“

„Toho hochu jste neznal, dobře. Ale věděl jste, že on a váš syn chodí do stejného ročníku stejné školy, že?“

„Ano.“

„A přesto jste to nepocítoval jako konflikt zájmů? Nemyslíte, že by vaše objektivita mohla být zpochybňována?“

„Ne. V žádném případě.“

„Ani zpětně? Trváte na tom, že ani s odstupem času nepocítujete, že okolnosti toho případu by mohly vyvolat minimálně *zdání* konfliktu zájmů?“

„Ne. Nebylo na tom nic nestandardního. Dokonce ani nic neobvyklého. Že já sám bydlím ve městě, kde k vraždě došlo? To byla spíš výhoda. V menších okresech se často stává, že žalobce žije tam, kde ke zločinu dojde, někdy dokonce osobně zná lidi, kterých se týká. A co má být? Tím spíš má zájem na tom, aby vraha dopadl. To ale přece není konflikt zájmů. Když se to tak vezme, mám svým způsobem takový konflikt se všemi vrahy. To je moje práce. Tohle byl strašný, odporný zločin. Mým úkolem bylo vyšetřit ho. A já byl maximálně odhodlaný to udělat.“

„Dobrá.“ Logiudice sklopil zrak ke svým poznámkám. Útočit na svědka takhle brzy nemá smysl. K tomuhle bodu se bezpochyby vrátí později, až budu unavený. Teď je potřeba situaci zase trochu zklidnit.

„Jste si vědom toho, jaká práva vám dává pátý dodatek ústavy?“

„Samozřejmě.“

„A přesto jste se jich vzdal.“

„Jak vidíte. Jsem tady a odpovídám na vaše dotazy.“
Porotou proběhla vlna úsměšků.

Logiudice odložil desky a zdálo se, jako by tím gestem na chvíli vystoupil z nacvičené role. „Pane Barbere – Andy –, můžu se vás zeptat na jednu věc? Proč vlastně? Proč nevyužijete svého práva nevypovídat?“ Další větu nechal nevyslovenou: *Já bych to na vašem místě udělal.*

Na okamžik mě napadlo, že je to nějaká jeho taktika, že to na mě zkouší. Jeho zájem byl ale nepředstíraný. Báł se zřejmě, že na něj něco chystám, a nechtěl se blamovat.

„Protože chci vypovídat,“ řekl jsem. „Chci, aby vyšla najevo pravda.“

„Bez ohledu na možné důsledky?“

„Věřím v soudní systém stejně jako vy, stejně jako všichni ostatní tady.“

Jistě že ne. Nevěřím v soudní systém, nebo aspoň nejsem přesvědčený, že je to ten nejvhodnější způsob, jak se dobrat pravdy. Tomu nevěří žádný právník. Všichni jsme byli svědky příliš mnoha přešlapů a omylů. Verdikt poroty je jen výsledkem dobře míněné snahy *uhádnout* pravdu, nicméně to, co jsou fakta a co je fikce, nelze určit hlasováním. Přesto tomu rituálu neupírám jeho moc. Chápu náboženskou symboliku soudů s jejich černými taláry, mramorem a sloupovými průčelími, která připomínají řecké chrámy. Soudní přelíčení je liturgií, během níž se společně modlíme za to, abychom žili řádně a byli uchráněni od zlého, a to má svůj smysl – bez ohledu na to, zda jsou naše prosby vyslyšeny.

Podobnými úvahami se Logiudice pochopitelně nezabýval. Žil v binárním světě práva: buď vinen, nebo nevinný. A byl odhodlaný do těchto kategorií vtěsnat také mě.

„Aha, takže věříte v soudní systém,“ popotáhl nosením. „Dobře, Andy, tak ho tedy necháme fungovat a uvidíme, k čemu to povede.“ Vrhł přitom na porotu spiklenecký pohled a vědoucňě se usmál.

Bravo, Neale. Nedovolit, aby se svědek s porotou zbytečně sblížil, aby se jí vetřel do postele. Radši do té postele skočit sám, pod peřinou se k porotě pěkně přitulit a svědka nechat stát venku jako kůl v plotě. Sám pro sebe jsem se usmál. Kdybych mohl, vstal bych a Nealovi zatleskal, protože přesně takhle jsem ho to učil. Proč si neužít trochu té otcovské pýchy? Nakonec asi nebudu tak úplně špatný, když jsem málem dokázal z Neala Logiudice udělat obstojného právníka.

„No tak se do toho pusťte, Neale. Přestaňte chodit okolo a dejte se konečně do práce,“ řekl jsem, abych ho v tom jeho pelíšku trochu odkopal.

Zpražil mě pohledem, znovu se chopil svého žlutého bloku a očima hledal místo, kde skončil. Přesně jsem věděl, co mu v tu chvíli běží hlavou – jako by to měl vytetované na čele: *ukolébat, nachytat, rozsekat*. „Dobrá,“ pravil, „vraťme se k tomu, co se dělo po vraždě.“